

Dvadeset pet godina Islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici

GRADITI TIM U LJUDSKOM I STRUČNOM ZNAČENJU

Intervju s prof. dr. Edinom Vejo

Razgovor vodio: Mevludin DIZDAREVIĆ

UDK 378.6:28(497.6)(047.54)

DOI: <http://dx.doi.org/10.26340/muallim.v19i73.1636>

Edina Vejo, redovna profesorica na Islamskom pedagoškom fakultetu Univerziteta u Zenici. Rođena u Travniku, 1963. godine, gdje je završila čuvenu Travničku gimnaziju. Studirala na Univerzitetu u Sarajevu i Sveučilištu u Zagrebu, doktorirala na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Na Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici vodi studijski program Socijalne pedagogije, član Odbora za pedagoške nauke pri ANUBiH.

Prepoznaju je kao osobu koja hrabro i s osjećanjem za dostojanstvenost visokog obrazovanja kao najveće razvojne šanse za bosanskohercegovačko društvo utire staze u akademskoj zajednici. Sebe doživljava otvorenom osobom, koja teži biti pravedna i djelujuća.

S obzirom da se ove godine obilježava 25. godina od osnivanja Islamskog pedagoškog fakulteta smatraли smo uputnim obaviti razgovor sa prof. Edinom koja je dala značajan doprinos u razvoju i znanstvenom profiliranju ove obrazovne ustanove.

SAŽETAK: Dvadeset pet godina djelovanja Islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici je prilika za razgovor sa redovnom profesoricom dr. sc. Edinom Vejo o različitim aspektima prostora visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini: samom Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici, studijskom odsjeku Socijalne pedagogije koji profesorica vodi, kritičkim uvidima u praksu visokog obrazovanja, te svojevrsnoj idealnoj deskripciji onog što bi djelovanje unutar ovog prostora trebalo predstavljati.

NOVI MUALIM: Islamski pedagoški fakultet u Zenici je prostor Vašeg temeljnog djelovanja, zamolio bih Vas da nam u kraćim porezima objasnite kontekst u kojem djelujete kao akademska radnica i znanstvenica sa fokusom na studijski odsjek kojeg ste Vi presudno oblikovali.

VEJO: Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici osnovan je 1993. godine, kako ljudi okupljeni oko ideje

i prakse ove visokoškolske institucije, u svom samorazumijevanju kažu, kao akademski odgovor na potrebe za visokoškolskim educiranim nastavnicima Islamske vjeronauke. Studijski odsjek Socijalne pedagogije nastaje 2005/2006. akademske kao prilog razumijevanju i približavanju kako akademskom prostoru u Pedagogiji, tako i kao odgovor na niz profesionalnih izazova: npr. u obrazovanju, u

smislu potrebe za stručnjakom koji u sebi sjedinjuje pedagoška, psihološka, znanja u domeni mentalnog zdravlja, ali i na temelju potrebe za kompetentnim stručnjakom koji zna praviti u školskom prostoru konkretan program, realizirati ga i evaluirati. Promijenjena škola, njeni drukčiji izazovi jesu prostor izuzetnih mogućnosti djelovanja upravo socijalnog pedagoga. Također, zdravstveni sektor

kroz centre za mentalno zdravlje, zavode za borbu protiv bolesti ovisnosti, pedijatrijske bolničke odjele; prostor pravosuđa posebno u domeni maloljetničke delinkvencije, zatim, sektor socijalne zaštite i brige. Naravno, socijalni pedagog uvijek kao dio multidisciplinarnog tima, prilog harmoniziranom ali i učinkovitom djelovanju u timu stručnjaka. Studijski odsjek je razvio uz prvi ciklus studija (koji se više puta reformirao a u skladu s dobivenim informacijama od socijalnih pedagoga u praksi i potreba i izazova koje svijet prakse i profesije pred njih postavlja, ali i u duhu kretanja u Socijalnoj pedagogiji u Evropi i studijskim programima na koje se referiramo), te drugi i treći ciklus studija. Posebnost prvog ciklusa studija Socijalne pedagogije, koja se očituje kako u odnosu na studijske programe Univerziteta u Zenici, tako i u odnosu na studije i socijalnog rada i pedagogije u Bosni i Hercegovini, jeste obilje razolikih praksi studenata kroz niz različitih kolegija.

U 2018/19. akademskoj godini bi trebao krenuti doktoralni studij iz Socijalne pedagogije čije intencije su orijentirane ka produbljivanju uvida, znanstvenoistraživačkih, vrlo kontroliranih i intenzivnih u prirodu psihosocijalnih i sociopedagoških procesa u pojedincu, grupi i generalno, bosanskohercegovačkom društvu i šire. Programska struktura tendira ka otvorenosti, širini, kompleksnosti

ostvarivanja znanstvenoistraživačkih kompetencija i uvida, ka sigurnom okviru kreiranja izvjesnih, sofisticiranih umijeća visokoprofesionalnog stručnog i znanstvenog djelovanja socijalnih pedagoga. Osobno, sudjelovat ću u realizaciji kolegija Teorijska perspektiva u pedagogiji, čiji cilj je predočiti lepezu temeljnih pozicija teorije znanosti i unutar toga poboljšati i proširiti teorijsku perspektivu empirijskih istraživanja u pedagogiji, jer nije rijetkost pojava tzv. empirijskog vulgarizma ili diktata statistike, bez dovoljno utemeljenih znanstvenoteorijskih uporišta.

Na Islamskom pedagoškom fakultetu Zeničkog univerziteta se razvijaju vrlo ozbiljno i nadneseno drugi studijski programi, Islamska vjeronauka, Predškolski odgoj i obrazovanje i Arapski jezik i književnost. Ono što čini posebnost na našem Fakultetu je da većina nastavnika i suradnika, u razvoj Fakulteta projektuju svoju znanstvenu energiju, znanja, vjeruju u ono što rade i tako dolaze rezultati.

NOVI MUALIM: Čini se da je minulo vrijeme velikih individualaca i pojedinačnih dometa u znanosti. Sada se sve više insistira na vrijednosti timskog rada u akademskoj zajednici. Koliko je timski rad zastupljen u Vašem radu?

VEJO: Tim ljudi okupljenih oko ovog studijskog odsjeka Socijalne pedagogije su dokaz izrečenom: Izet Pehlić,

Almira Isić, Muharem Adilović, Elma Begagić, Azemina Durmić. Projekcija dobrog tima je i u ideji pretočenoj u Elaborat o društveno-ekonomskoj opravdanosti pokretanja studija inkluzivne edukacije koji bi odgovorio na potrebu za osposobljenim asistentima u nastavi. Ovakav projekat konstitutivno je blizak Socijalnoj pedagogiji koja afirmira inkluzivni kvalitet obrazovanja, osjetljiv prema podjelama i diskriminaciji a doprinoseći integraciji.

Projekcija timskog promišljanja na Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici, generalno, je i ideja o održavanju Međunarodne znanstvene konferencije "Međureligijski dijalog u izazovima savremenog življenja". Osnovna ideja i koncept Konferencije je da se na jednom mjestu okupe znanstvenici i istraživači različitih svjetonazorskih orijentacija u nastojanju da se istovremeno vrlo koncentrirano znanstveno utemeljeno govori o načinima razumijevanja i djelovanja, s pozitivnim ishodom za ljudski rod, a u susretu s prisutnim izazovima savremenog življenja. U nastojanju da konstruiramo dovoljno širok, podsticajan, ideološki lišen, inspirativan okvir za susretanje sa izazovima suvremenog življenja, smatramo da dijalogiziranje među religijama, ali jednako, uključivanje u ovaj aproksimativni dijaloški prostor, svakog ozbiljnog, akademski nadnesenog istraživača, može doprinijeti konstruiranju tendencija djelovanja u zajednici.

NOVI MUALIM: Visoko obrazovanje u Bosni i Hercegovini prolazi kroz iznimno krizno razdoblje. Sve više se insistira na kvantitetu a sve manje ka kvalitetu. Diplome postaju manufakturni proizvod bez stvarnog sadržaja u znanju i vještinama. Kako vi kritički sagledavate prostor akademske zajednice?

VEJO: Naravno, na Islamskom pedagoškom fakultetu Univerziteta u Zenici postoji i treba ga posvješćivati, insistirati na tome prostor za pomake u načinu upravljanja kao u vrijednosnoj kategoriji, pri tome misleći na upućenost u koncept visokog

“Kao i svaki pokušaj kritičkog sagledavanja, bilo kojeg segmenta društvenog prostora, i analitičkim posmatranjem visokog obrazovanja, moguće je estrahirati pozitivne i negativne aspekte. Stekla sam dojam da je najbolji, najvitalniji i najproduktivniji prostor unutar visokog obrazovanja onaj koji definiraju, oblikuju pojedinci, pojedini nastavnici. Neprocjenjiva vrijednost je dobar, izgrađen univerzitetski nastavnik. Nastavnik koji intelektualno imponira gipkošću mišljenja, autonomnošću u mišljenju, razvijenim apstraktnim mišljenjem. Dobar univerzitetski nastavnik nastoji studentima u okviru svog kolegija, podstaci razvijanje osnovnih postavki koje su preduvjet razumijevanja kolegija, ističe i traži razumijevanje osnovnih ideja disciplinarnog područja unutar kojeg kolegij pripada, neprekidno podstiče 'pretresanje' sadržaja kolegija, koristi integrativne, organizacione i suštinske pojmove i principe koji u datoj disciplini imaju objašnjavačku snagu i uključuju generaliziranost sadržaja discipline.”

obrazovanja, intelektualni kvalitet, a s ciljem unapređenja nastave i znanosti, te oblika posredovanja sa studentima, kao i otvorenosti prema zajednici i iznad svega, odgovornosti.

Uvidi i nastojanja koja se odnose na Islamski pedagoški fakultet u Zenici nisu ekskluzivni, naprotiv, praksa visokoškolskog obrazovanja generalno, dio je ovakvog kritičkog sagledavanja. Visoko obrazovanje je onaj značajni segment u zajednici koji može projicirati, voditi, realizirati neophodne pozitivne iskorake, a koji u ovom vremenu izostaju. Gdje su razlozi ovoj zabrinjavajućoj pojavi? Nepostojanje oštrih, jasnih kriterija i standarda u praksi visokog obrazovanja i ideološka utopljenost visokog obrazovanja. Akademski prostor nije politički neovisan. U ovom prostoru počesto izostaju hrabrost, slobodoumlje, jednostavno pozitivni pojedinci. Ne nedostaju istraživanja koja se bave kvalitetom procesa u visokom obrazovanju, nedostaje odgovornost prema uvažavanju dobivenih rezultata. Sve

ovo doprinosi opasnom devastiranju ideje i prakse univerziteta.

Unutar Islamske zajednice Bosne i Hercegovine postoji nekoliko visokoškolskih obrazovnih institucija, svaka sa svojim unutrašnjim dometima i ograničenjima, ali sistem visokoškolskih institucija Islamske zajednice ne postoji, i to ne samo u formalnom nego i u suštinskom smislu. Pri tome, postoje neke značajne distinkcije između ovih institucija: Fakultet islamskih nauka u Sarajevu i Islamski pedagoški fakultet u Zenici tendiraju ka potezima pa i onim reformskim, iznutra, iz svojih kapacitiranosti, razumijevanja, nadnesenih nastojanja, dok Islamski pedagoški fakultet u Bihaću nekritički, nenadneseno kopira Islamski pedagoški fakultet u Zenici, čime niti razvija sebe niti je takvim manirom prilog razvijanju visokoškolskog prostora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Kao i svaki pokušaj kritičkog sagledavanja, bilo kojeg segmenta društvenog prostora, i analitičkim

posmatranjem visokog obrazovanja, moguće je estrahirati pozitivne i negativne aspekte. Stekla sam dojam da je najbolji, najvitalniji i najproduktivniji prostor unutar visokog obrazovanja onaj koji definiraju, oblikuju pojedinci, pojedini nastavnici. Neprocjenjiva vrijednost je dobar, izgrađen univerzitetski nastavnik. Nastavnik koji intelektualno imponira gipkošću mišljenja, autonomnošću u mišljenju, razvijenim apstraktnim mišljenjem. Dobar univerzitetski nastavnik nastoji studentima u okviru svog kolegija, podstaći razvijanje osnovnih postavki koje su preduvjet razumijevanja kolegija, ističe i traži razumijevanje osnovnih ideja disciplinarnog područja unutar kojeg kolegij pripada, neprekidno podstiče "pretresanje" sadržaja kolegija, koristi integrativne, organizacione i suštinske pojmove i principe koji u datoj disciplini imaju objašnjavačku snagu i uključuju generaliziranost sadržaja discipline. Tendenciozno sam orijentirana ka ovakvom, možda

„*Tradicijske odgojne vrijednosti su prostor komuniciranja prošlosti i sadašnjosti (ekološki model razumijevanja kulture), pulsiranje kontinuiteta i novine, prilika za vrlo kompleksne i relevantne interakcije a nikako dihotomije i odijeljenosti. Istraživački stav prema tradicijskom kod Bošnjaka, u ovom projektu, u osnovi je podastrt interesom za dinamiku odgojnih promjena u bošnjačkoj porodici. Jer, načini na koje bošnjačka porodica razrješava svoju bit ili svoje tradicijsko, reflektiraju se dugoročno na osobne i komunitarne (ne)kompetentnosti Bošnjaka. Bošnjačka nesnalaženja, gubljenja sebe, jednako kao i arhaična projiciranost u prošlost, deficijenti su, krivi odgovori u vremenu u kojem je nužno obezbijediti trajanje.*”

neočekivanom kritičkom sagledavanju visokog obrazovanja, jer ponavljanje izvjesnih općepoznatih teza o krizi visokog obrazovanja i slično, smatram nedovoljno konkretnim i neinstruktivnim prilogom za produkovanje željenih pozitivnih promjena. Uz znanstvenoistraživački aspekt, nastava je suštinska aktivnost u visokom obrazovanju, ali upravo nastavi se pristupa podrazumijevajuće što je pogrešno, naravno. Wolfgang Klafki, predstavnik didaktike u teoriji obrazovanja u okviru kritičko-konstruktivne znanosti o odgoju problematizira mjerilo didaktičke kvalitete nastavnog planiranja ne

svodeći ga na pitanje da li je nastava održana vjerno prema planu, nego da li je planiranje nastavniku omogućilo didaktički obrazloživo, fleksibilno djelovanje u nastavi, a studentima produktivne procese učenja koji doprinose njihovim sposobnostima samoodređenja i solidarnosti. Akcentiram potisnutu emancipacijsku relevantnost nastave. Ova konstruktivna vrijednost nastave veoma je osjetljiva prema uskom pristupu djelotvornosti, koji ostaje hermetiziran u studentskom poznavanju pojedinosti bez ukazivanja na značenje tih pojedinosti unutar problemskog konteksta u kojem se nalaze. Cilj

učenja je emancipacija studenata koja u sebe uključuje sposobnost kritike i rasuđivanja, osposobljenost za komuniciranje, sposobnost zastupanja vlastitog stajališta ali i ispravljanja tog stajališta na temelju boljeg uvida. Dakle, kritički uvidi u visoko obrazovanje moraju biti znanstveno utemeljeni, proizlaziti iz konzistentne obrazovne politike a ne oratorska “ispucavanja”.

NOVI MUALIM: Vi ste autorica više knjiga i mnogih znanstvenih radova iz područja pedagogije i napose socijalne pedagogije. Nema sumnje da pratite najsvježije domete teorije obrazovanja kod nas i u svijetu. Stoga bi bilo zanimljivo saznati kojim su temati u istraživačkom smislu Vaša aktualna preokupacija?

VEJO: Posljednji tekst koji sam radila polazi od pretpostavke da potraga za evropskim kulturnim identitetom sadržajno više slični konstrukciji tog identiteta nego njegovom ponovnom otkrivanju. Istraživanje ovih procesa potječe iz suvremenog koncepta identiteta koji se ne temelji na ideji o postojanosti zajednice u relaciji

sa zajedničkom prošlošću, nego ga konstituira ideja kulture kao stalnog procesa, neprekidnih promjena i interakcija među akterima. Promišljanje evropskog identiteta naginje ka procesu njegovog konstruiranja unutar kulture kao otvorenog, nezavršenog procesa neprekidnih promjena i interakcija među akterima. U tako otvorenoj, potencijalnoj ideji evropskog identiteta izazov je participirati istražujući, propitujući, ne pristajući na stereotipne uvriježene predstave. Istraživana je relacija između porodičnih tradicijskih odgojnih vrijednosti i procesa konstrukcije identiteta mladih. Istraživanje pripada istraživanjima trenda i sastoji se iz dva istraživačka projekta, realizirana 2000. i 2011. godine, s ciljem uočavanja tendencija u procesu odgoja identiteta posredstvom porodičnih tradicijskih vrijednosti. Inače, istraživanja trenda pripadaju longitudinalnom istraživačkom modelu, gdje se istraživačko pitanje propituje u kontinuitetu vremena, s ciljem izdvajanja stvarnih promjena. Razumijevanje odgoja u relaciji s identitetom tendira ka onom sklopu definicija odgoja koje ga razumijevaju kao aranžiranu podršku osobi da postane subjektom planiranja, odlučivanja, djelovanja, da izgradi kriterije na temelju kojih umije birati među različitim mogućnostima, da je kompetentna kreirati vlastite

uzorke djelovanja. Drugi relacijski konstrukt, identitet, više nije samo ono što se dobija rođenjem, nego projekat za koji se svaka osoba mora izboriti, nešto što se izgrađuje tokom cijelog života. Događa se povećanje kompleksnosti društvene integracije pojedinca, protagoniste, pa i identiteta Bošnjaka. Proces zadobijanja identiteta jest kontinuitet svih, ranijih i novih, poistovjećivanja mlade osobe. Mladost je vrijeme traganja za novim poistovjećivanjima, idejama i ljudima kojima se vjeruje. Aranžirati odgojni kontekst koji podržava "psihološki moratorij", čekanje, odgođeno osvajanje identiteta, ne etiketirajući pri tome mladu osobu kao "osobu poremećenog identiteta" osnovni je zahtjev upravo pred porodicom. Tradicijske odgojne vrijednosti bi svojom konstitutivnom slojevitošću, mogle biti prilogom ležernijem i izvjesnijem ishodu ove razvojne krize. Ako porodica i ne uspije učestvovati u ovakvom razvijanju svog značenja za mladu osobu, dakle, formativnog značenja, neće izostati preokupiranost mlade osobe kritičkim propitivanjem fundamentalnih prostora, kulture i religije. Tradicijske odgojne vrijednosti su prostor komuniciranja prošlosti i sadašnjosti (ekološki model razumijevanja kulture), pulsiranje kontinuiteta i novine, prilika za vrlo kompleksne i relevantne interakcije a nikako dihotomije i odijeljenosti.

Istraživački stav prema tradicijskom kod Bošnjaka, u ovom projektu, u osnovi je podastrt interesom za dinamiku odgojnih promjena u bošnjačkoj porodici. Jer, načini na koje bošnjačka porodica razrješava svoju bit ili svoje tradicijsko, reflektiraju se dugoročno na osobne i komunitarne (ne)kompetentnosti Bošnjaka. Bošnjačka nesnalaženja, gubljenja sebe, jednako kao i arhaična projiciranost u prošlost, deficijenti su, krivi odgovori u vremenu u kojem je nužno osigurati trajanje. Nerazumijevanje tradicijskog mjerom njegove inspirativnosti i vitalnosti, kao i zabluda o modernom kao najboljem odgovoru jer se hronologijski dogodio posljednji, veoma ozbiljno se reflektira u bošnjačkom porodičnom odgoju. Zbunjenost roditelja prenosi se na dijete odmažući mu u zadobijanju identiteta u kulturi kojoj pripada.

NOVI MUALIM: Za kraj bismo vas pitali unutar kakvog željenog konteksta misliti i djelovati unutar akademskog prostora?

VEJO: Najrealnije, unutar onog koji je definiran harmoniziranim silnicama osobnog i komunitarnog. Osobnog koje označava prvenstveno ljudskost i nastojanje ka stručnosti, a komunitarnog, koje ispunjavaju standardi i kriteriji, pravednost i uređenost nadahnuti nesebičnom odgovornošću.

الموجز

بناء المعنى الإنساني والمهني للفريق
حوار مع الأستاذة الدكتورة أدينا فيو
أجرى الحوار: مولودين ديزداريفيتش

تمثل الذكرى السنوية الخامسة والعشرون على تأسيس كلية التربية الإسلامية في زينيتسا فرصة للتحدث إلى الأستاذة الدكتورة أدينا فيو عن الجوانب المختلفة للتعليم العالي في البوسنة والهرسك: عن كلية التربية الإسلامية في زينيتسا، وعن قسم التربية الاجتماعية الذي تشرف عليها الأستاذة، والنظرات الناقدة لواقع التعليم العالي، وعن الوصف المثالي لما يجب فعله ضمن هذا المجال.

Summary

CREATING A TEAM- IT'S HUMAN AND PROFESSIONAL SIGNIFICANCE

Interview with Prof dr Edina Vejo

By Mevludin Dizdarević

At the occasion of marking 25 years of the Islamic Pedagogical faculty in Zenica, we spoke to prof dr Edina Vejo, full professor at the faculty, about various aspects of the place of higher education in Bosnia and Herzegovina today, about the Islamic Pedagogical faculty in Zenica itself, about the department of Social pedagogy where she is the head of the department. She also gave a critical insight into the practice of high education and she shared with us her view of possible ideal form of practice within this field.